

Raadsinformatiebrief

datum

9 januari 2025

voor

Gemeenteraad Rheden

Afdeling/cluster**behandeld door****ons kenmerk****bijlage(n)**

2

Onderwerp

Toekomst afvalzameling

Geachte Raad,

Hierbij wil ik u informeren over een ontwikkeling op het gebied van de inzameling van huishoudelijk afval.

Het huidige contract voor de afvalinzameling loopt tot 31 december 2025. In principe zou in 2025 er een nieuwe aanbesteding worden gehouden voor een nieuw contract. Door de huidige marktsituatie is het aantal voor Rheden geschikte partijen voor een nieuwe opdracht dusdanig beperkt dat er het gevaar is dat er bij een nieuwe aanbesteding voor de afvalinzameling óf geen inschrijvende partijen zijn óf dat er hoge tarieven worden gevraagd. Het aflopen van het inzamelcontract is daardoor een natuurlijk moment voor een (her)bezinning op de toekomstige grondstoffeninzameling.

Er is door een extern bureau een studie verricht naar de opties voor het toekomstige model voor de grondstoffeninzameling. Uit de studie komt naar voren dat het voor Rheden de beste keuze is om aan te sluiten bij een overheidgedomineerde inzamelorganisatie. Het College heeft het principebesluit genomen om dit advies over te nemen, afhankelijk van de uitkomst van een het onderzoek naar geschikte partijen en de voorwaarden tot toetreding. Momenteel wordt dit onderzoek gedaan. Dit onderzoek zou moeten leiden tot een definitieve keuze.

In deze Raadsinformatiebrief wil ik de Raad informeren over de achtergrond van het principebesluit, inzicht geven in de vervolgstappen (inclusief tijdstraject) en de rol die de Raad heeft in dit proces.

Ondanks dat het lijkt dat we een jaar de tijd hebben (het einde huidige contract is 31 december 2025) is de tijdsplanning erg krap. Voor een goed proces is het nodig om in april de besluitvorming in Rheden over toetreding tot een overheidgedomineerde inzamelorganisatie afgerond te hebben. Ik hoop de tijdsplanning met uw hulp te kunnen realiseren.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Bart Drewes,
secretaris.

Raadsinformatiebrief over de toekomst afvalinzameling

Aanleiding

Elke gemeente heeft vanuit de Wet Milieubeheer een wettelijke zorgplicht voor de inzameling (en verwerking) van huishoudelijke afval- en grondstoffen.

Rheden streeft daarbij naar een toekomstbestendig, kostenefficiënt en duurzaam afvalbeheer. De afgelopen 25 jaar heeft de gemeente in dit kader voor het afvalbeheer gebruik gemaakt van aanbestedingen om opdrachten te laten uitvoeren door marktpartijen.

Het huidige inzamelcontract loopt per 31 december 2025 af. Daarom is het nu een logisch moment voor een (her)bezinning op de toekomstige grondstoffeninzameling.

In deze Raadsinformatiebrief wil het College ingegaan op de uitkomst van de uitgevoerde studie naar de toekomst van de grondstoffeninzameling in Rheden, het proces dat wordt gevolgd om te komen tot afvalinzameling ná 1 januari 2026 en de invloed die de Raad heeft ten aanzien van te maken keuzes.

Onderzoek naar opties voor afvalbeheer

Door het externe bureau IPR Normag is een studie verricht naar de opties voor het toekomstige model voor de grondstoffeninzameling. Deze studie is verricht in het kader van de strategische (her)bezinning.

In het onderzoeksrapport (als bijlage aan brief toegevoegd) zijn de opties beschreven en is gekeken in hoeverre de opties voor Rheden reëel zijn. De gemeente Rheden heeft drie opties voor de toekomstige afvalinzameling:

1. Continueren van aanbesteden

Uit onderzoek van het bureau volgt dat de landelijke trend is dat de markt kleiner wordt. Het aantal inschrijvende partijen op aanbestedingen is afgenomen, waarbij ook regelmatig sprake is van geen of te hoog inschrijvende marktpartijen.

Deze trend is bij de gemeente Rheden zichtbaar: bij de laatste aanbesteding huisvuilinzameling in 2018 waren er slechts drie inschrijvers. Twee van deze drie inschrijvers hebben zich de afgelopen tijd teruggetrokken van de markt. De kans is reëel dat we geen inschrijvers krijgen bij een aanbesteding en als we wel een inschrijver krijgen bestaat het marktrisico op de lange termijn dat de marktpartij zich uiteindelijk terugtrekt net als onze huidige inzamelaar Prezero dat gaat doen. Dit marktrisico maakt ons kwetsbaar. Bij beperkte marktwerking bestaat daarnaast het risico op een hoge prijs bij inschrijving.

2. Eigen inzameldienst

De gemeente heeft onvoldoende omvang om een eigen (robuuste) inzamelorganisatie te hebben.

3. Aansluiten bij een overheidgedomineerde organisatie

Overheidgedomineerde organisaties zijn opgericht ter behartiging van het openbaar belang van afvalbeheer in de deelnemende gemeenten. Meestal zijn dit N.V.'s of B.V.'s en wordt de gemeente (mede)aandeelhouder van die rechtspersoon. Voor algemene kenmerken van een overheidgedomineerde inzamelorganisatie, zie bijlage 1.

Door aan te sluiten bij een overheidgedomineerde inzamelorganisatie legt de gemeente veel operationele taken bij derden.

De conclusie van het onderzoek is dat het voor Rheden de beste keuze is om voor de afvalinzameling aan te sluiten bij een overheidgedomineerde organisatie. Door toetreding tot een overheidgedomineerde organisatie vermindert de gemeente de kwetsbaarheid van de uitvoering van het afvalbeheer en wordt de flexibiliteit van de dienstverlening vergroot.

Principebesluit College

Het College vindt het belangrijk dat een belangrijke dienst als de huisvuilinzameling voor de toekomst goed is geborgd. De uitkomst van het beschreven onderzoek is dat het voor de gemeente Rheden de beste keuze om aan te sluiten bij een overheidgedomineerde organisatie. Mogelijke partners in de regio zijn Circulus, Rova en DAR. Met een keuze voor één van deze drie verwacht gemeente Rheden een toekomstbestendig model voor de afvalinzameling te hebben.

Het College heeft daarom het principebesluit genomen om toe te treden tot een overheidgedomineerde organisatie die de taken gerelateerd aan de inzameling van huishoudelijk afval gaat uitvoeren, afhankelijk van de uitkomst van een onderzoek naar geschikte partijen en de voorwaarden tot toetreding.

In de komende periode wordt het onderzoek uitgevoerd met welke organisatie wij het beste kunnen samenwerken. Met daarbij de mate van invloed en zeggenschap, flexibiliteit, stabiele en voorspelbare kosten, sturing over de uitvoering van het afvalbeheer en een geschikte structuur voor de verbreding van de te leveren diensten.

Rol Raad

De gemeenteraad van Rheden heeft voor samenwerkingen het kader 'Beleidsnotitie Samenwerkingsverbanden gemeente Rheden' opgesteld. Deze notitie wordt bij het onderzoek naar de meest geschikte partner als leidraad gehanteerd. Nadat dit onderzoek is afgerond en de organisaties met wie wij het beste kunnen samenwerken en hun voorwaarden in beeld zijn, leggen wij de uitkomst van dat onderzoek conform de beleidsnotitie samenwerkingsverbanden voor een zienswijze voor aan de raad.

Daarna stelt het college met inachtneming van de zienswijze van de raad een ontwerpbesluit tot deelneming aan de gewenste organisatie op, waar de raad op grond van artikel 160, tweede lid, van de Gemeentewet wensen of bedenkingen kenbaar (zienswijzen) kan maken. Omdat dit besluit ook een financiële component heeft zal de Raad moeten instemmen met het beschikbaar stellen van krediet voor de aankoop van aandelen.

Invoering diftar op termijn mogelijk

Op landelijk niveau wordt de VANG-doelstelling van 75% afvalscheiding gehanteerd. De gemeente Rheden heeft deze doelstelling als ambitie vastgelegd. Het huidige inzamelsysteem met volumediftar vormt echter een belemmering om 75% afvalscheiding te halen.

De gemeente Rheden heeft de mogelijkheid om de doelstelling te realiseren door de invoering van frequentiediftar.

Uw Raad heeft tot nu toe niet gekozen voor het gebruik van frequentiediftar. Deze keuze is mede gebaseerd op het feit dat uit een onderzoek via Rheden spreekt blijkt dat de inwoners tevreden zijn met het huidige systeem.

De aansluiting bij een overheidgedomineerde organisatie kan aanleiding zijn om de gemaakte keuze opnieuw tegen het licht te houden.

Gezien de krappe tijdsplanning is de aansluitfase niet het geschikte moment om dit te doen. In een latere fase, ná aansluiting bij de gekozen overheidgedomineerde organisatie, kan op verzoek van de Raad gekeken worden of de gemeente Rheden frequentiediftar wil invoeren.

De gemeente heeft hierbij alle vrijheid om haar keuze te maken. De overheidgedomineerde organisatie zal elke keuze respecteren en is in staat om op basis van frequentiediftar haar diensten te verlenen.

Planning

De inzameldienstverlening moet gewaarborgd zijn per 1 januari 2026.

Voor een goede invulling van de transitie is het gewenst om minimaal een half jaar voor 1 januari 2026 de keuze te hebben gemaakt.

	Periode	Activiteit
KEUZETRAJECT	november 2024 - januari 2025	partner select-fase door een extern bureau waarin de potentiële partners (Circulus, Rova en DAR) worden bevraagd over de wijze waarop het afvalbeheer van Rheden door hen gaat worden ingevuld.
	januari 2025	rapport met bevindingen
	februari/maart 2025	zienswijze Raad op de uitkomst onderzoek, op voorwaarden toetreding potentiële samenwerkingspartijen en op voornemen tot samenwerking conform beleidsnotitie samenwerkingsverbanden
	april 2025	opstellen ontwerp-collegebesluit tot deelneming samenwerkingspartij en uitwerking randvoorwaarden met inachtneming van de eerdere zienswijze van de raad van februari/maart
	mei 2025	raadsbesluit tot het vrijgeven van financiële middelen ten behoeve van de inkoop van aandelen en wensen en bedenken (zienswijze) vragen aan de raad bij ontwerpbesluit tot deelneming samenwerkingspartij
	mei 2025	definitief besluit college tot deelneming samenwerkingspartij.
AANSLUITTRAJECT	2 ^e kwartaal 2025	instemming door aandeelhouders (deelnemende gemeenten) met de toetreding van Rheden tot de betreffende overheidsgedomineerde organisatie
	april – december 2025	voorbereidingen ten behoeve van de aansluiting - juridisch traject met formele toetreding tot organisatie waaronder het sluiten van een dienstverleningsovereenkomst - technisch traject met afstemming van de werkzaamheden - organisatorisch traject met rolbepaling en bevoegdheden
UITVOERING	1 januari 2026	Start inzameling door gekozen partner

BIJLAGE 1

Algemene kenmerken deelname van een overheidgedomineerde organisatie

De gemeente wordt aandeelhouder

Als aandeelhouder zijn alle deelnemende gemeenten van de overheidgedomineerde organisatie gezamenlijk verantwoordelijk voor extra kosten indien die zich voordoen als gevolg van tegenvallende aanbestedingen voor verwerking, kostenstijgingen of exogene factoren.

De gemeente geeft kaders en eisen mee en houdt eindverantwoordelijkheid

Op strategisch beleidsniveau blijft de gemeente eindverantwoordelijk. De gemeente bepaalt het eigen afval- en grondstoffenbeleid, de inzamelwijzen en het serviceniveau (zoals inzamel frequenties). De keuze voor samenwerking beperkt de gemeente niet in de wensen voor dienstverlening, het te voeren beleid of doorontwikkeling van het Afvalbrengstation (bijvoorbeeld in een circulair ambachtscentrum). Door middel van een eigen dienstverleningsovereenkomst met de rechtspersoon waarin per gemeente afspraken zijn vastgelegd over dienstverlening (welke afvalstromen, de daarbij horende inzamel frequentie, type inzelmiddelen), stuurt de gemeente op de afgesproken dienstverlening.

Geen aanbesteding van taken meer nodig

De gemeente kan een opdracht voor afval gerelateerde zaken zonder aanbesteding verstrekken als aan de voorwaarden van quasi-inbesteding wordt voldaan (Art. 12 Richtlijn overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten (2014/24/EU)). Dit is bij taken van algemeen belang het geval indien:

de gemeente samen met andere gemeenten op de rechtspersoon toezicht uitoefent zoals op hun eigen diensten (het toezichtscriterium),

meer dan 80% van de activiteiten van de gecontroleerde rechtspersoon de uitvoering van taken die hem zijn toegewezen door de aanbestedende dienst die hem controleert (het merendeelcriterium), en

er geen sprake is van participatie van privékapitaal in de gecontroleerde rechtspersoon.

Bij het toezichtscriterium onder a) is relevant dat de gemeente invloed en zeggenschap behoudt via de algemene vergadering van aandeelhouders op belangrijke onderwerpen bij de rechtspersoon.

Voordeel van schaalgrootte

De schaalgrootte van een overheidgedomineerde organisatie waar meerdere gemeenten aan deel nemen biedt voordelen voor kennisontwikkeling en het delen van kennis, en schaalgroottevoordelen voor een kostenefficiënte uitvoering.

Toekomstbestendig en duurzaam afvalbeheer

De gemeente wil de ambities op het gebied van afvalpreventie en -reductie realiseren.

In het huidige regiemodel ervaart de gemeente kwetsbaarheden qua personele capaciteit om de benodigde rol adequaat te kunnen blijven vervullen. De genoemde overheidgedomineerde inzamelbedrijven bieden meer zekerheid t.a.v. de continuïteit.

Strategische keuze voor de lange termijn

Toetreding tot een overheidsgedomineerd inzamelorganisatie is een strategische keuze voor een duurzame relatie voor de lange termijn.

Dienstverlening op basis van werkelijke en transparante kosten

Bij een overheidgedomineerde organisatie is sprake van tarieven die op werkelijke kosten zijn gebaseerd. Bij toetreding tot zo'n organisatie zal daarom sprake zijn van een meer stabiele (kost)prijs voor de dienstverleningen op langere termijn ten opzichte van aanbesteding aan de markt. Een marktprijs (aanbesteding aan de markt) is namelijk niet alleen gebaseerd op de werkelijke kosten, maar ook op de marktprijsvorming die afhangt van conjunctuur, (beperkte) marktwerking en strategische prijsstelling. Hoe marktprijzen zich ontwikkelen is onzeker.